

Naujienu Antroji Dalis

NR. 902

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

Dienų skeveldros

1.

Vilniaus "Kultūros Barai" str. "Meno idėjos ir gyvenimas" rašo:

"1940 metų pavasarį žurnalas "Naujoji Romuva" dailininkams pateikė tris klausimus:

Kokiomis idėjomis grindžiama meno pasaulėžiūra?

Koks Lietuvoje yra meno gyvenimas ir koks jis turėtų būti?

Kaip Vilniuje organizuotinas meno gyvenimas?

Žurnale buvo išspausdinti šėšių ano meto meniniame gyvenime aktyviai pasireiškusių dailininkų — P. Augiaus-Augustinavičiaus, M. Bulakos, A. Gudaičio, V. Petravičiaus, J. Vienožinskio ir V. Vizgirdos pasisakymai".

Čia pakartojamas dail. V. Vizgirdos pasisakymas:

"Reikia stebėtis, su koku uolumu Vilniun sugužėjo spekuliantai, biznieriiai, sidabrinų lapų gaudytojos ir kavinių pažiba — poniutės, naktinių lokalių smaguriautojai ir kitoki aferistai. Kartu padidinti miškininkų, kultūrtechnikų etatai, pristiegėm "Maisto" ir "Pienocentro" parduotuvių, o apie kultūrinio gyvenimo organizavimą dar nekalbama. Vilniaus savivaldybės žadamas muziejus bus, tur būt, tik kuklus užkampėlis, kuris neturės reprezentacinės reikšmės, taip kaip remontuojama rotušė, ir iš vis dar nežinia, kada jis atsidarys. Dailininkai patalpų taip pat dar negauna, nors rūpinasi. Ar užsitarnavom mes to paniekinimo ir atitraukimo nuo mūsų tiesioginio kūrybinio darbo, kad beviltiškai lakstyvume po įstaigas, besirūpindami meno reikalais! Nejaugi Vilniuje neatsiras namuko, kuriame menininkai galėtų turėti atelje, parodomis salės".

2.

Tie patys klausimai paklausti ir šių dienų dailininkams Vilniuje. Čia suglaustai jų atsakymai.

V. Kisarauskas, tapytojas:

"Meno kūryba — konkreti kalba apie abstrakčius dalykus: jausmus, pergyvenimus, nuotakas, nuojautas, kurie kitomis priemonėmis nei pasakomi, nei parodomi. Meno kalba yra grynai sąlyginė; tai kodas, kurį reikia šifruoti, ir menininko uždavinys — atrasti naujus kelius ir būdus tomis pačiomis priemonėmis — spalvomis, tonu, forma, linija — priversti žiūrovą išgyventi naujas nuotakas ir emocijas.

Lietuvojė, tur būt, mekad nebuvo tiek menininkų ir tokio plataus meninio gyvenimo. Ta-

čiam platumas dar nereiškia gilumo. Menas gali apsieiti be kritikos, meninis gyvenimas — ne. Rimta, dalykiška kritika — tai neatskiriama meninio gyvenimo dalis. Pastebėti ir skatinti perspektyviausius meno procesus dar jų pradinėse stadijose, nuspėti jų ateities jėgą ir potencialą, jausti visuomenės poreikius, sekti ir dalykiškai įvertinti atskirų dailininkų kūrybą, suvokiant jos raidos prasmę ir individualius bruožus, aktyviai ir aistringai reaguoti į visus meninio gyvenimo įvykius — toks turėtų būti kritikos uždavinys. Ir pirmiausia — būti abjektyvia, teisinga".

Tarp trūkumų paminėjo:

Perijodinio leidinio stoką, nes Dailė seniai nebepajėgia sutalpinti netgi paprastos informacijos, o šiuo metu išleidžiami albumai, monografijos — perdaug sunkūs ir nepaslankūs. Aktualus ir parodų klausimas. Intensyvus meno gyvenimas prasideda ten, kur dailininkai nuolat bendrauja su žiūrovu. "Problemų nesklendimų yra ir mūsų meniniame gyvenime. Norint juos įveikti, daugiau pastangų turėtų rodyti spauda, leidyklos visuomenė ir patys dailininkai".

A. Savickas, tapytojas, žinomas meno politrukas kalbėjo:

"Komunizmo idėjos visame pasaulyje turi priešų, kurie stengiasi prieš pastatyti savo klerikalines, nacionalistines, militaristines, idealistines idėjas. Pas mus netgi kunigai ir popai dar tebepuošia savo bažnyčias bei cerkves, gyvenimo nepatyręs jaunimas kartais ieško idealų patriarchalinėje Lietuvoje arba metasi į idealizmą. Su tuo faktu tenka skaitytis. Nėra nieko nuostabaus, kad Vakarų meno idėjos daro tam tikrą įtaką ir mūsų meną".

"Iš antros pusės — meno gyvenimas Lietuvoje dar perdaug "oficialus", mes dažnai bijome rizikos, drąsesnių eksperimentų, bijome suklysti".

"Manau, kad ne žiūrovas turi ieškoti parodų, koncertų, teatro spektaklių, o atvirkščiai — parodos, koncertai, teatras turi eiti į statybas, fabrikus, kolūkius, aukštojo mokslo įstaigas, tik taip galima sudominti "eilinį" pilietį ir įtraukti jį į aktyvų dalyvavimą meno gyvenime. Menas turi kuo plačiau pasiekti periferiją, o ne koncentruotis vien Vilniuje. Kaune ir tik nusi-stavėjusiose, tradicinėse vietose — muziejų, filharmonijos, teatrų salėse. Būtina plėsti meno gyvenimo geografiją ir kartu jo intensyvumą; reikia ir gyvo

(Nukelta į 2 psl.)

Kai ateis vasara, vėl bus linksma ir gražu.

JURGIS JASINSKAS

SPAUDOS PABIROS

VEIDU Į LIETUVĄ

1. Jie sodina gėles...

Kiekvienas, manau, dar atsimename prieš keletą metų buvusį šiurpų įvykį Amerikoje: su svetimu vyrų susimetusi moteriškė apgaulingu būdu išviliojo iš mokyklos turtingų tėvų vaiką, o tos moteriškės susimetėlis vyras, išgavęs iš berniuko tėvų reikalaujamą sumą pinigų, tą berniuką užmušė ir pakasė prie tų išsigimėlių namo esančiame darželyje. Policija abu nusikaltėlius išaiškino ir jie gavo užpelnytą bausmę. Teismo metu anoji moteriškė aiškino, koks inteligentiškas, koks mielas ir simpatiškas tas berniukas buvo. Ji tiesiog pamylėjusi jį. Užtat ant jo kapo savo darželyje prisodinusi gėlių...

1908 metais Kaušiškių kaime, Papilio vls., Biržų aps. gimęs poetas ir revoliucionierius Kazys Jakubėnas šiemet būtų šventęs 60-ties metų savo jubiliejų. Deja... Ši sukaktis buvo prisiminta dabartinėje Lietuvoje ir ta proga komunistinėje spaudoje prisodinta "gėlių" ant niekam nežinomo ir niekada nesurasimo Kazio Jakubėno kapo. Valdinėje "Tiesoje" tų gėlių, kurių kaspine (antraštėje) įrašas: "Gyvenimo ir poezijos verpetuose. Pažymint poeto Kazio Jakubėno gimimo 60-sias metines", prisodina Juozas Kirkila, o žurnale "Literatūra ir Menas" — Jonas Kličius. Šito pagerbėjo buketas pavadintas: "Maištingo žodžio poetas" — "Iš atsiminimų apie Kazį Jakubėną".

Gėlės "Tiesoj" pasodintos 1968 m. sausio mėn. 28, o "Literatūroje ir Mene" 1968 m. sausio mėn. 27 dieną. Abiejuose "buketuose", ten pat įdėtos ir poeto nuotraukos, nužudytasis poetas pristatomas skaitytojams kaip atkaklus, nenuilstantis ir bekompromisinis kovotojas su buvusiu fašistiniu režimu Lietuvoje. Platokai ir vaizdžiai

pasakojama apie tą poeto gyvenimo laikotarpį, apie kelis kartus jo kalinimą "buržuaziniuose kalėjimuose" Lietuvoje, bet nė vieniūtelio žodeliu neužsimenama apie panašią poeto K. Jakubėno kovą su Lietuvos "išlaisvintojais" ir "ištikimiausiais darbiniaudies" atstovais — komunistais, šimtais tūkstančių tremusiais lietuvius į Sibirą ir plėsusiais jų turta bei žeme. Tą matydamas K. Jakubėnas, kaip skriaudžiamųjų gynėjas, netylėjo ir kėlė protesto balsą. Užtat komunistinė valdžia, panašiai kaip ir tariamoji fašistinė, Jakubėną areštavo, kalino ir, pagaliau, ištrėmė į Sibirą, kur jis 1950 m. sausio mėnesio 8 ar 9 d. išgrūstas į siaučiančią "purgą", žuvo.

Kas yra "purga"? H. Tautvaišienė knygoje: "Tautų kapinynas Sibiro Tundroje", pasakoja:

"Apie trejetą mėnesių tęsėsi poliarinė naktis. Dažnai, poliarinei nakčiai įpusėjus (kartais antroje pusėje), pradėjusias nepaprastos jėgos sniego audras čia vadina purgomis.

Tai smulkus, į smėlį panašus ir aštrus sniegas, žiauraus, nepaprastos jėgos vėjo po plačias šiaurės dykumas blaškomas, verpetais besisukdamas, tiršta ir tamsia mase pripildo orą. Nežmoniškam šalčiui spandžiant, purgos siaučia keletą parų, o kartais ir ištisas savaites. Tokiems orams užėjus, šviesesnio meto nėra — viskas paskęsta tamsoje...

Žmogui, patekusiame į tokia audrą, nėra kaip priešintis. Tenka lėkti drauge su įsiutusia vėtra, kuri, pagrobusi nelaimingąjį žmogų, varo aštrias sniego dulkes į burną, akis, nosį, smaigsto visą kūną adatomis, kol nukankina savo auką".

(Nukelta į 2 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

menininko žodžio, betarpiško bendravimo su auditorija. Pirmiausia toks meno gyvenimo "decentralizavimas" reikalingas Vilniuje, o vėliau jis turėtų apimti ir visą Lietuvą. Tai, kas šiandien daroma, per daug siaura ir neatitinka meno potencialo; būtent todėl platieji visuomenės sluoksniai palyginti menkai tesidomi mūsų meno gyvenimo tėkme".

L. Sургailis tapytojas:

"Tikram menui nėra dogmų, nėra tabų, neliečiamų tiesų. Viena iš pagrindinių meno idėjų ir yra laisvės idėja, tikriau laisvės žmogui reikštis žmogumi idėja". Tarp ydų nurodė: menininkų uždarymą savyje, iš viso pažūrų siaurumą. "Neprotinga būtų ignoruoti kas vyksta pasaulio meno judėjime. Deja, mums trūksta netgi patenkinaamos informacijos, žurnalai, atsitiktiniai kontaktai šios problemos neišsprendžia. Lietuvoje dailės kritikos krizę turėtų imtis spręsti Dailės Institutas".

Pageidautina atidaryti meno istorijos ir teorijos stacionarą, nes neaktyvusis skyrius spragos užpildyti nepajėgia.

V. Vildžiūnas, skulptorius:

"Mūsų menas daug kuo susijęs su senąja liaudies meno tradicija, ir tai padeda jam rasti savą charakterį. Įvairiausių šiuolaikinių srovių ir mokyklų įtakos sukuria atmosferą, kurioje lengva prarasti save. Nacionalinė liaudiškoji tradicija čia yra patikimiausias ramsis. Vis dėlto tenka pripažinti, jog mes dar nesuradome rako suvokti liaudies meno esmės. Mūsų liaudies skulptūra stebina gaivališka formos ekspresija, tačiau dažno skulptoriaus, bandančio sekti liaudies skulptūrą, darbuose tematome formos pasyvumą..."

Tikroji meno kūryba reikalauja visiško pasiaukojimo. Jos tikslą poetiškai apibūdino M. K. Čiurlionis: tai nesibaigiantis ėjimas per begalinį saulės išdegintą, karščių žiuruojančių miestų ieškoti gavios gegužės žalumos. "O tu eik, eik be poilsio. Iš anksto tau pasakau: karštis bus nuolatinis; tuo keliu einant, nakties nėra, tik amžina diena... Pakeliui kalbėk žmonėms apie pievas, apie medžius, tik jų nesiklausk... dairykis nuo aukštų bokštų, tai kelią pažįsi", — rašė jis savo užrašuose.

Manau, kad menininką ir verčia būti menininku tas pats čiurlioniškasis gegužės žalumos ilgesys...

Bene ryškiausias mūsų gyvenimo trūkumas — geros, kvalifikuotos dailės kritikos bei populiarizacijos stoka. Mūsų kritikos požiūris į dailės reiškinius arba gana mėgėjiškas, arba tendencingas (blogąja prasme); jos lygis aiškiai neatitinka išaugusios mūsų dailės kultūros. Čia, kaip ir kūryboj, reikalingos individualybės su sava pasaulėjauta, savu skoniu, savom idė-

jom, reikalingi disputai, polemika. Tai sudarytų mūsų menininko gyvenime kūrybiškesnę atmosferą ir kartu suaktyvintų visuomenės domėjimąsi meno judėjimu.

V. Vyšniauskas, skulptorius:

"Mane, kaip skulptorių, ypač jaudina skulptūros kelias į žmones. Mūsų krašte ne vieną šimtmetį gyvavo puikus paprotys — puošti savo aplinką, sodybas, kaimus, krašto peizažą skulptūros darbais, koplytėlėmis, koplytstulpiais. Dabar ši tradicija nuėjo į praetį; dar išlikę senieji krašto papuosalai nestalnikomai nyksta. Juos galima išsaugoti muziejuose, tačiau reikiama išsaugoti ir pirmąkart lietuviško peizažo grožį".

"Monumentaliosios skulptūros įpiliatinimas liečia ir Vilnių bei kitus stambesnius miestus. Miestai auga, o menas nesusėja eiti drauge ir apsigyventi jų naujuose kvartaluose kartu su naujais. Turime gražių naujų architektūrą, bet nauji kvartalai — šalti ir vienodi; nėra juose ryškesnių akcentų ar jaukių kampelių, kur galėtum pailsėti medžių pavėsyje.

Kazkadė bažnyčia buvo ta vieta, kur atžymimi iškilmingiausi ir subtiliausi žmogaus gyvenimo momentai: jungtuvės, krikštynos, laidotuvės. Čia jis rasdavo, kas pakelia žmogų virš kasdienybės — šventišką nuotaiką, iškilmingą vargonų muziką, meno stebuklus. Ir šiandieniam žmogui panašiais momentais reikalinga ne mažiau pakili aplinka. Štai kodėl kiekviename rajone, o ateityje ir kiekviename miestelyje, turėtų būti rūmai, kurie savo architektūrinio sprendimo, interjeru, savo menine kalba tenkintų šiuos poreikius. Kol kas, deja, ir metrikacijos biurai, ir kultūros namai — be retų išimčių, — savo aplinka bei įrengimu per daug jau skurdūs". — baigė skulptorius Vyšniauskas.

J. Cicėnas

Kiek tikrai katalikų?

NC praneša iš Vatikano Miesto, kad šventojo sosto metiniame raporte esą nustatyta, jog katalikų pasaulyje 1966 metais buvo 485 milijonai, tai yra pusės šešto milijono daugiau negu buvo 1964 metais.

Vatikano 1966 metų statistika rodo, kad Katalikų bažnyčia kunigų visame pasaulyje turi 351,624, tai yra 5,000 daugiau kaip prieš dvejus metus. Klierikų tačiau sumažėję 1,100 — iki 25,000. Diocezijų 1966 metais būta 1225 arba 13 daugiau kaip 1964 m. Popiežius Paulius per savo laiką pasakęs 264 kalbas, priėmęs 8 valstybių galvas, įskaitant prezidentą Johnsoną ir JT gen. sekretorių U Thantą, bet Podgorny nepaminėtas.

SKAITYK "NAUJIENAS" - JOS TEIKIA GERIAUSIAS "TRILINGIAUSIAS" "NTA"

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Štai, kokią mirtį paruošė atkakliam kovotojui ir poetui Kazimui Jakubėnui Lietuvos "išlaisvintojai". Dabar, matyt, patys gėdiasi tokio savo elgesio ir bando jį užtušuoti: "Tiesoje", kur Kazys Jakubėnas pagerbiamas jo 60-ties metų sukakties progą, pačiam paskutiniame sakinyje istaroma: "Jis mirė 1950 m. pradžioje, o "Literatūroje ir Mene" ingi panašiai: "K. Jakubėnas tragiškai mirė 1950 m. sausio 8 d. Vilniuje". Nei kaip, nei kodėl jis tragiškai mirė. Tiesa, yra sukurtos kelios legendos apie tą tragišką poeto mirtį. Ir visos, aišku kodėl, bando užtušuoti tikrąją mirties priežastį. Viena legenda porina: Kazys Jakubėnas, Lietuvos žemdirbių apiplėšimo - kolūkinimo laikotarpiu (1947-49 m.) buvo suimtas, kalintas ir ištremtas į Sibirą, iš kurio greit buvo paleistas ir grįžo į Vilnių. Bet ir grįžęs jis nepajėgė prisitaikyti ir prieš Lietuvos žemdirbių apiplėšimą neprotestuoti, užtat vėl buvo suimtas".

Antroji legenda — versija: "Kaziukas vieną naktį Vilniuje kažkokių banditų buvo užpultas ir nužudytas. Kaltininkai ieškomi ir iki šio laiko... nesurasti".

Trečioji legenda: "Kaziukas, grįžęs iš Sibiro, netylėjo. Kelis kartus policijos buvo įspėtas, bet nepaklausė. Užtat vieną naktį policija (aišku, slaptoji) istempė jį iš namo ir čia pat gatvėje jį nušovė, lavoną įsidėjo į sunkvežimį ir nusivežė nežinia kur..."

O šių eilučių autorius turi tikrą, juodu ant balto surašytą, iš Sibiro atsiųstą žinių, kurios liudija: "Kaziukui nebebuvo leista grįžti į Lietuvą. Jis 1950 m. sausio mėn. 8 ar 9 d., išgrūstas į siaučiančią purgą, žuvo joje..."

Tačiau šitos žinios dabartinėje Lietuvoje niekas niekada nedrįs paskelbti. Panašiai, kaip ir apie kitus, buvusius laisvosios Lietuvos rašytojus ir menininkus, vienaip ar kitaip oku-

pantų ir jų lietuviškų pagelbininkų išprievertautus. Nes dabar ten, kaip visai teisingai Bronys Raila 1959 IV 13 Dirvoje yra išsitaręs:

"Atmosfera, kuria dabar pagergtoje tėvynėje turi išgyventi lietuviškas žmogus, tokia aiški, tokia beprotiška ir tokia tragiška, kad nebe mums reikėtų švaisyti prieš jį piktais plūdėmis. Ne, ne Graičiūnui gėda už visa tai! Ne Miškiniui gėda, ne Gričiui, ne Borutai, ne Inčiūrai, ne Vaičiūnui ir Paukšteliiui, ir Grūsai, ir Lukauskaitei, ir Jakubėnui, ir Vienuoliui, ir net ne Čiurlionienei ar kitiems dar gyviems išprievertautiems, kaltintiems, nukankintiems ar savo lovose numirusiems. Gėda yra ir liks liems, kurie su tokiu pasibaurėtinu prievartavimu ir teroru drįso išniekinti buvusius laisvus žmones ir Lietuvos rašytojus... Tėvynėje liko šimtai tūkstančių, kurie mato, jaučia ir išgyvena šią gėdą... Jie ją nuplaus nuo nelaimingųjų ir išniekintųjų kaktos, bet niekad nuo tų, kurie šią gėdą atnešė ir girdžiuodamiesi vykdė. Jėga ir smurtu pasiseka sulaužyti daugelį žmonių, nes juk ne visi gali būti herojai. Bet dar niekada istorija smurtavimo nelaikė garbe, o smurtininkų — didvyriais..."

Taip!

1968. III. 3.

So. Boston, Mass.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraudimams nariams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligos pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdraudė tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.
- SLA — duoda VARKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą už \$1,000.00 apdraudęs tik \$3.00 mokesčio metams.
- SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudės mokeskis \$2.00 i metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės i kuopu veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

607 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10007

NEATPAŽINTI SKRAIDANTYS OBJEKTAI

Dr. Zigelis tvirtina, kad NSO yra rimtas reikalas

II.

Sovietų generolas jau
"išaiškino"

Tai "ne skraidančios lėkštės, o NATO šnipinėjimas" — tokia antrašte vienas raudonasis generolas "išaiškino" plačiai aptariamą "skraidančiųjų lėkščių" paslaptį. Komunistų dvarų kumečiams Lietuvoje leidžiamas savaitraštis "Valstiečių laikraštis" praėjo vasario 1 dienos numeryje įsidėjo sekantį "išaiškintimą":

Ne "skraidančios lėkštės", o NATO šnipinėjimas.

Nežinomas daiktas, pernai lapkričio 21 d. praskriejęs viršum Sofijos, buvo ne "skraidanti lėkštė", o žvalgybinis balionas, pareiškė interviu laikraščiu "Otečestven front" generalas majoras Simeonas Simeonovas. Jis pranešė, kad Bulgarijos Liaudies Respublikos priešlėktuvinės gynybos daliniai stebėjo balioną, artėjantį prie šalies sienų. Balionuose įmontuotus šnipinėjimo prietaisus valdo per radiją specialūs NATO žvalgybos centrai. Norėdami nuleisti surinktą šnipinėjimo medžiagą. Vakary žvalgybos centrai sprogdina balionus viršum NATO teritorijos, po to fotoaparatai 3—5 parašutų pagalba atsargiai nusileidžia žemėn.

Generolas pranešė, kad Bulgarijos naikintuvai numušė viršum šalies teritorijos daug tokių balionų.

Kaip matyti, sovietai per 50 metų nė kiek dar nepagijo iš komunistams savitos šnipomanijos, o baimė visuomet turi didelę akis.

Antrašte "Paslaptieji skraidiniai" "Europos Lietuvis" š. m. sausio 23 d. nr. 4 pastebėjęs, kad "vis dėlto įvairių kraštų įstaigos apie skraidančias "lėkštes" renka medžiagą ir stengiasi išaiškinti, pastebi kad ir sovietinėje Rusijoje jomis pradeda susidomėti:

Sovietiniuose kraštuose į tas lėkštes ligi šiol vis būdavo numojama ranka. Net "Pravda" savo metu rašė, kad tai yra pasakos. Tačiau pastaruoju metu kariniai ir civiliniai lakūnai vis dažniau jas pradeda matyti. Tuo susirūpino įstaigos ir paskyrė mokslininkų ir lakūnų komisiją tam reikšimui aiškinti. Naujai medžiagai rinkti paskirta bent tūkstantis stebėtojų.

Neseniai Maskvos televizija dar pagąsdino savo žiūrovus. Girdi, gal tai yra kokie regėjimo sutrikimai, gal gamtos reiškiniai, o gal ir svečiai iš kito pasaulio...

Dr. Zigelio straipsnis
amerikiečiams

Rimčiausiai apie "skraidančiųjų lėkščių" manevrus anapus Geležinės Uždangos parašė mokslininkas Dr. Feliksas Zigelis, apie kurį jau buvo minėta praėjusieji Naujienų šeštadienio priede, šios serijos I dalyje.

Dr. Feliksas Zigelis, technologijos mokslų daktaras, pripažintas savo srityje vienu iš žymiausių mokslininkų Maskvos Aviacijos institute, gavo iš paties Krenliaus leidimą parašyti amerikiečiams anglų kalba leidžiamame žurnale "Soviet Life" apie NSO arba UFO prajovus. Soviet Life yra sovietų ambasados leidžiamas Washingtone, kaip kad Maskvoj yra leidžiamas amerikiečių žurnalas sovietams "America", tuo skirtu, kad sovietų leidinių laisvai pardavinėja ko ne kiekviename kioske, o "America" Sovietuose, sako, vos iš spaustuvės pasirodžius beregint yra slaptosios policijos agentų superkama, kad eiliniai sovietų piliečiai ir pamatyti negautų.

Dr. Zigelis, kaip iš jo straipsnio Soviet Life matyti, visiškai rimtai tiki į "skraidančias lėkštes" (NSO), nors ir jis nė kiek nedaugiau už kitus tegali tą paslaptį paaiškinti. "Mano protu, tai yra tikri objektai ir verti rimčiausio ištyrimo", rašo jis, nesijaudindamas, kad mūsų galdynės mokslas neturi apie jas jokios patikimesnės teorijos, taigi negali išsiaiškinti.

Ne meteoras, o "lėkštė"
sprogusi Sibire!

"Mes neturime bandyti aiškinti tų NSO (UFO) prigimties mums žinomų reikšinių sąvokomis. Sprendžiant iš kitų netikėtų siurprizų, gamta dar daug tokių galbūt turi mums pateikti, dėlto mes turime būti pasirošę galbūt net labai radikaliai pervertinti mūsų vertybes", sako Dr. Zigelis ir pripažįsta, kad ir jis ir daug kitų žmonių, Sovietų Sąjungoje į NSO rimtai "tiki", taip pat pripažįsta, kad žmogus dar toli gražu ne "viską" nežino, o faktiškai labai mažai dar žino.

Dr. Zigelis irgi tvirtina, kad tie paslaptieji skraiduoliai, kurie ypatingai gausiai pradėjo žemės atmosferoje "lankytis" nuo 1947 metų, jokiū būdu nėra praėjusių 20 metų atradimas, o jau "skraidė" ir buvo kaip tokie žinomi visoje žmonių istorijoje. Viduramžių ir senųjų amžių užrašuose randa ma stebėtinai panašų į dabartinius aprašymų. Jis ypač sumini du tiksliai pastebėtus ir aprašytus atsitikimus: "didžiulę lėkštę" 1882 metais ir "bolidų procesiją" 1913 metais, bet iš visų praėjusių kosminių reiškinių mūsų žemės atmosferoje Dr. Zigelis didžiausiu skaito 1908 metais Sibire nukritusį vadinamąjį "Tunguzkos meteoritą", kurs tikriausiai buvęs "skraidanti lėkštė" arba Neatpažintas Skraidantis Objektas. "Sovietų mokslininkai", rašo Dr. Zigelis, "nustatė, kad Tunguzijos sproginas visais požūriais rodo, jog ten atominės (branduolinės, nuklearinės) eksplozijos būta. Sovietų Sąjungos mokslų akademijos pranešimas patvirtino Aleksiejaus Zolotovo studijas, kad ta milžiniška duobė išmuše ir per

šimtus mylių aplinkui girias išvertė ir lyg kanapes prie žemės priplojo ne meteoritas ir ne kokio kometa, o atominis sproginas.

Latvių astronomų regėjimas

Iš keturių ilgesnių Dr. Zigelio pateiktų pavyzdžių čia pacituosime vieną, antrąjį:

1965 metų liepos 26 d. latvių astronomai Roberts Vitolnieks, Jans Melderis ir Esmeralda Vitolnieks Ogros observacijos (stebėjimų) stotyje studijavo naktinius šviečiančius debesis. Lygiai 9:35 val. vakaro jie pastebėjo nepaprastai šviesią žvaigždę lėtai slenkančią vakarų kryptimi. Žiūrint per astuonių diametrų padidinimo binoklius, ta "žvaigždė" susitraukė į mažą plokščią taškėlį (speck), bet žiūrint per teleskopą pasirodė sekantis neįtikėtinas spektaklis:

Viduryje disko, kurį astronomai apskaičiavo apie 325 pėdų skersai, buvo aiškiai užmatoma tirstesnė dalis, mažas apskritimas. Aplinkui diską, dviejų diametrų atstume, buvo trys apskritimai, panašūs į centre esantįjį. Tiems apskritimams (sferoms) lėtai sukantis aplinkui diską, visa ši sistema mažėjo, iš lėto pasitraukdama nuo žemės. Po kokių 15 ar 20 minučių apskritimai pradėjo judėti tolyn nuo disko, lyg pasitraukdami įvairiomis kryptimis. Pagaliau pati centrinė sfera irgi pajudėjusi nuskrido tolyn. Pagaliau, apie 10 val. vakaro visi šitie emeraldiniai žali objektai tiek nutolo, kad astronomai nebegalėjo jų užmatyti.

Šis keistas vaizdas buvo stebimas šiaurvakarinėje dangaus dalyje apie 60 laipsnių viršum horizonto. Astronomai apskaičiavo, kad tie enigmatiniai objektai buvo apie 60 mylių aukščiau žemės paviršiaus.

"Lėkštės", atrodo, elgiasi
protingai

Du dalykai garantuoja išvadą, kad Tunguzijoje nukritęs susprogs dalykas buvo dirbtinis skraidantis daiktas iš kurios nors kitos planetos, toliau aiškina Dr. Zigelis. Branduolinių tyrinėjimo institutas Dubno mieste praėjusios vasaros studijomis įrodė, kad Tunguzkos sproginas paliko daug radiacijos, kuri impakto vietoje (išmuštoje duobėje) ir šiandien tebėra žymiai stipresnė negu toliau; antra kad esama paro-

dymų, jog tas kosminis skraiduolis prieš sprogdamas viršum Tunguzijos srities atmosferoje padaręs milžinišką 375 mylių arką, tai yra pusratį, taigi buvęs manevruojamas!

Siemel Sovietų mokslų akademija išleidžianti knygą, pavadinimą "Apygyventa erdvė" ("Populated Outer Space"); toje knygoje bendradarbiaują žymūs sovietų ir kitų šalių, taip pat Jungtinių Amerikos Valstijų mokslininkai. Sovietų Sąjunga, panašiai kaip Amerika, turinti savo archyvuose tūkstančius pranešimų apie NSO (UFO) ir "daugelį tuzinų" labai gerai dokumentuotų stebėjimų". Tokių stebėjimų pačioje Sovietijoje savo straipsnyje Dr. Zigelis aprašo devynis, visus stebėtus ir aprašytus rimtų ir patikimų mokslininkų, karininkų ir kitokių pareigūnų, nors ir jis apgailestaudamas pripažįsta, kad ir tenai, kaip ir čia, šitie reiškiniai patraukia vi-

(Nukelta į 4-tą psl.)

DAUG KAS JAU RUOSIASI
APLANKYTI ŠIĄ VASARĄ
SAVO GIMNACIUS
LIETUVOJE

Jei Jūs turite Lietuvoje giminių, Jūs, po daugelio nesimatomy metų, turite dabar galimybę su jais pasimatyti tėvynėje.

Gordon Travel Service, 220 South State Street, Chicagoje, paruošė šiai vasarai net penkelt specialių grupinių kelionių į Lietuvą šeimų lankytojams. Grupių išvykimas lėktuvais iš Chicagos numatytas gegužės 30 d., birželio 4 d., liepos 10 d. ir rugpjūčio 1 ir 26 d.

Numatyta, kad grupių dalyviai išbus Vilniuje ir Druskininkuose viso apie 2 savaites ir turės pakankamai laiko pasimatyti ir pabendrauti su giminačiais ir draugais. Kaip Jūs, turbūt, žinote, Druskininkai yra Lietuvos puikiausia vasarvietė bei gydyla ir yra tik 90 mylių atstume nuo Vilniaus. Gordon Travel Service jau yra suruošusi keletos metų laikotarpyje nemaža grupinių kelionių į Lietuvą ir gerai žinoma lietuvių tarpe dėl gero kelionių paruošimo ir patikimo patarnavimo.

Jei norite gauti daugiau žinių, aplankykite mūsų įstaigą, esančią 19-ame aukšte, 220 South State Street, Chicago arba skambinkite telefonu WE 9-6362. (Pr.)

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaitis paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaitis knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėti "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knygą pasiųsime.

ANTANAS PETRIKONIS

"Sala" — aliejus

Is dailės parodų: Detroite kovo 17—24 d. ir Rockford, Ill. kovo 30—31 d.

NEATPAŽINTI SKRAIDANTYS OBJEKTAI

(Atkelta iš 3-čio psl.)

sokius reklamos, pasigarsinimo mėgėjus ir paprastus šarlatanus. Tačiau, "mes gi nemetame šalin pinigų, kadangi atsiranda netikrų pinigų padirbėjų", jis sako. Jei mokslas skraidančias lėkštes laiko ar nori laikyti "haliucinacijomis", tai tuo dar nieko neišaiškina, nes tokios globalinės psichinės ligos priežastį išaiškinti būtų daug sunkiau negu nustatyti NSO tikrąją prigimtį".

Visa tai, su kuo mes čia turime reikalo", teigia Dr. Zigelis, "yra dar neištirta realybė", tokia realybė, jog stebėjimai rodo, kad tie NSO elgiasi "protinai". Skrisdami grupėmis jie laikosi tvarkos ir formos. Jie daugiausiai pastebimi besikeliojant viršum orlaukių (aerodromų), viršum atominių stotelių ir visokių kitokių naujoviškų inžinerijos išradimų. Susitikę mūsų lektuvus ir orlaivius jie vistomet taip manevruoja, kad išvengus tiesioginio kontakto, taigi susidūrimo ir katastrofos. Ilgas tokių, kaip atrodo inteligentiškų veiksmų sarašas leidžia susidaryti įspūdį, kad tie NSO (UFO) kažką tyrinėja ir, galbūt, žvalgybą daro (rekonointeruoja)!" Ir jei jau mus studijuoja iš kitų planetų atskridami kažkokios kreatūros (padarai), koks yra jų tikslas? Kodėl jie taip kruopščiai vengia bet kokio kontakto su mūsų žmonėmis? Nejaugi jie jaučiasi tiek už mus didesni ir išmintingesni, kad į mus žiūrė, kaip mes žiūrime į skruzdėles jas studijuodami?" rašo Dr. Zigelis.

Visų tų klausimų Dr. Zigelis neatsako, bet pats kviečia visas šalis "mesti šalin apie NSO susidarytas nuomones, kurios visos tebėra klaidingos, ir organizuoti globaline skale ramų, nuoseklių ir griežtai mokslinį šio keisto fenomeno (reiškinių) tyrimą. "Tokio tyrimo subjektas ir tikslas yra tiek rimtas dalykas, jog pateisina visokių

PIRMOJI KONFERENCIJA BALŲ KALBOTYROS KLAUSIMAIS JAV

Pirmoji konferencija specialiai baltų kalbotyros klausimais JAV įvyks š. m. balandžio mėnesio 5 ir 6 d. d. Pensylvanijos Valstybiniame Universite (Pennsylvania State University), University Park, Pa.

Šią konferenciją suorganizavo, išgavo reikiamus finansus, sukviėtė paskaitininkus, paruošė ir atspausdino gražias programas — vienas žmogus. Tai prof. dr. William R. Schmaltieg, kuris dabar profesoriauja tame universite. Jis, kaip žinoma, yra parašęs daug straipsnių baltų kalbiniais klausimais, taip pat, kartu su L. Dambriūnu ir A. Klimu yra paruošęs **Introduction to Modern Lithuanian**, o su A. Klimu taip pat **Lithuanian Reader for Self-Instruction**. Neseniai jis yra išvertęs į anglų k. didelį prof. Endzelino veikalą apie baltų kalbas, kurį leis didžiulė olandų leidykla. Šio veikalo išleidimui ir LF paskyrė paramos, už kurią prof. Schmelstieg yra LF labai dėkingas.

Šioje baltistikos konferencijoje dalyvaus apie 15 kalbininkų iš keliolikos JAV universitetų. Iš lietuvių dalyvauja: prof. Salys, prof. Klimas ir L. Dambriūnas. Dalyvauja taip pat prof. Sennas. Iš latvių dalyvauja trys kalbininkai. Kiti visi yra amerikiečiai, besidomį baltų kalbotyros klausimais. Tarp jų yra vienas iš geriausių JAV kalbininkų prof. dr. Eric P. Hamp iš Čikagos universiteto. Dalyvauja profesoriai taip pat iš Harvardo, Yale ir kitų universitetų.

Paskaitose bus svarstomi baltų kalbotyros, prūsų, lietuvių, latvių kalbų klausimai. Penkios paskaitos bus išimtinai skiriamos lituanistikai.

Visos paskaitos ir mokslinės

visokias pastangas. Nebereikia nė sakyti, kad tarptautinis bendradarbiavimas yra gyvybiniai reikalingas", baigia Dr. Zigelis.

J. Pr.

(Bus daugiau)

diskusijos vėliau bus išspausdintos specialiaame leidinyje, kuris jas padarys prieinamas viso pasaulio kalbininkams.

Tai didelis prof. dr. Schmaltieg darbas, vertas gėrėjimosi ir pagarbos bei dėkingumo.

k. l. a.

MENO ŽINIOS

BALZEKO MUZIEJAUS VEIKLA

St. Balzeko Lietuvių kultūros muziejus, 4012 Archer Av., kviečia visus atsilankyti į pašto ženklų "Erdvės Amžius" parodą kovo 23 d. nuo 1:00 iki 4:30 v. popiet. Įėjimas nemokamas.

Šioj parodoj bus visi pašto ž e n k l a i išstatyti, kokius yra išleidusios viso pasaulio pašto įstaigos, ryšium su erdvės tyrinėjimais. Prie to yra astronautų nuotraukų bei autografų.

Paroda tęsis iki balandžio 5 d. Muziejus kasdieną atdaras aukščiau minėtom valandom.

Mokykitės marginti Velykų margučius tradiciniame lietuvių stiliuje

Balzeko muziejuje, šeštadienį, kovo 30 d. nuo 1:00 iki 3:00 v. popiet žymi instruktore viešnia iš Grand Rapids, Mich. ponina Ursulė Astra, Helen Pius padedant, pademonstruos mar-

gučių dekoravimo meną.

Jums reikia tikrai atsinešti kiaušinių (paruoštų dekoravimui) ir aštrius, smailiais galais peiliukus.

Paduodami nurodymai, kaip nudažyti kiaušinius (pvz. 12 kiaušinių). Reikia pamerkti dvi saujas svogūnų lupynų šaltame vandeny per naktį. Įdėti 12 kiaušinių, truputį druskos. Vandeni reikia pavirinti. Tada ataušinti 10-15 minučių. Tegu vanduo ataušta su kiaušiniams vandeny. Juo ilgiau vanduo šildomas arba daugiau svogūnų lupynų, juo tamsesni bus rudos spalvos kiaušiniai. Mažesni kiaušiniai paprastai esti stipresni. Šitai nudažyti kiaušiniai būna paruošti dekoravimui.

Ta pačia proga muziejuje bus išstatyta ponios Astros rinktiniai Velykų margučiai parodai. Margučių paroda tęsis iki balandžio 21 d.

Visi kviečiami atvykti.

Archeologiniame Institute

Stanley Balzekas, Jr., Lietuvių kultūros muziejaus prezidentas, dalyvavo Archeologinio Instituto posėdy kovo 7 d. Čikagos Meno instituto valgyklos salėje. Balzekas buvo Gustavus Swift, Jr. svečias.

Ta proga buvo pristatyta graikų vazų paroda Meno institute.

— Ir blogas dailininkas gali sukurti tokių daiktų, kurių dar nebuvo. Bet ar tai jau galima laikyti menu? Menas yra visiška kas kita negu naujovė arba tai, ko dar "nebuvo".

♦ Inž. Liūdas Mikšys parašė ir išleido milžinišką knygą "Iš istorijos ūkanų ateina Lietuva". 700 psl., kieti viršeliai. Priedamas Hammond išleistas istorinis tautų kilnojimosi žemėlapis. Lietuviški vardai Azijoje, Graikijoje, Dunojaus paupyje, jų šaknys, palyginimai. Kalbama apie lietuvių tautos praeitį nuo Homero laikų iki Viduramžių. Labai plačiai aptartas lietuvių tarmių klausimas ir dvibalsių pasikeitimai. Kalbininkams ir istorikams privaloma studija. Gera dovana besimokančiam jaunimui. Kaina \$15.00. Pasiuntus tokiai sumai čekį arba Money Orderį **NAUJIENOMS**, 1739 S. Halsted St., Chicago, Ill. 60608, Mikšio knyga tuojau bus pasiūsta. (Pr).

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR - MOODY LUMBER COMPANY

3039 So. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

IPOLITAS TVIRBUTAS

TALENTO IR LIŪDESIO SŪKURIUOSE

Velionies mintimis ir jausmais
gilinama charakteristika

STASYS PILKA

(Tėsinys)

Aktorius-Režisierius IPOLITAS TVIRBUTAS 1957 m. Hartford'e.

Ipolito Tvirbuta režisūra iš
įspūdių. Chicagos spektaklių
impresijos.

Keista gali atrodyti, Lietuvoje nemačiau nei vieno Tvirbuta sceninio pastatymo. Iš kitų apie juos esu girdėjęs, — tai ir visas kriterijus. Numaniau, jog turi režisūros darbui teisių, neabejojau jo kultūra, vaizduote, technikoje nusimanytu, skoniu. Jausdavau, jog yra linkęs į jausminį interpretavimą, nervinių impulsų, užsidegimu diktuojamų. Būdamas pastabus, visokias gyvenimą pažinęs, aktoriskai stiprus, turėjo ir veikalų sąstatui ką perduoti. Savus režisūrinius darbus patį mėgdavo, aktorius, kuriems dėl jo talpos pasisekė, šiltai prisimindavo. Tuo skyrėsi nuo kitų režisierių.

Gali kilti klausimas: kaip gi nesu matęs jo pastatymų? Atsakymas trumpas: buvau užimtas savais darbais, kurių pats sau, be teisioginių pareigų vis prasimanydavau. Ir kažkaip pasitaikydavo, jog ir Šiaulių ar Klaipėdos gastrolių metu Kaune, kažkokie įsipareigojimai vertė išvykti į provinciją. Taip pasitaikė! O į Klaipėdą ar į Šiaulius specialiai nuvykti irgi laiko neatsirasdavo.

Čia noriu išskirti, jog Kauno, Šiaulių, o vėliau ir Vilniaus ar Panevėžio teatrai turėjo savus vaidybinius ir pastatyminius veidus. Juos lyginti ar paviršiniai vertinti neatsargu. Formavosi institucijas daugelis faktorių. Gi Šiaulių ar Klaipėdos teatras, pavyzdžiui, turėjęs spektaklius rodyti mažose scenose, gal topografiniai, t. y. artumo atveju, buvo labiausiai prisiglaudęs prie žiūrovų. Tuo ir iš-

gyventi", kol užkulisyje grojo švelnios muzikos plokštelė. Pauzė buvo perilga, nereikalinga, aktorei persunki, bet tos pauzės norėjo režisierius Tvirbutas! Tokia turėjo būti ano momento jo interpretacija.

Chicagoje su "Kudirka" svečiavosi Bostono sambūrys. Chicagoje įvyko ir kita Ipolito Tvirbuta paruošta "Pažadėtosioms žemėms" premjera. Pastarajam spektaklyje išvystytas retas ritmas (antrame veiksmė), atsiekta subtili nuotaika, bet publiką nepalankiau nustatė paties veikalo socialiai kandi (tvirbutiška!) veikalo ekspozicija. Nors (kiek paabejojus dėl centrinių rulių interpretacijos ar tiems vaidmenims tinkamumo), spektaklyje jautėsi tikra režisieriaus ranka. Tai buvo vienas stipriausių Chicagoje lietuvių kalba rodytų spektaklių. (Kuris ilgai išliktų repertuare, jei kas į ausį režisieriui pašnabždėtų sugestią: daugiau autorium pasitikėti!). Bet Ipolitas Tvirbutas, atmosferos, matyt, iš lygsvaros išvestas, plikais nervais kūręs, vistiek, manyčiau, turėjo privilegiją savaip pjesę interpretuoti! Jo veikalo atskleidimas galėjo patikti ar jam galėtų atsirasti kritika, bet buvo svečias, liguistas žmogus, nusipelnęs menininkas! Ir šiuo atveju jo "gulbės daina" Chicagoje gal privalėjo būti kitaip, šilčiau, be užpakalinių minčių ir be kombinacijų sutikta.

Tarp kitko, veikalą lydėjo tikrojo teatro realistiškas, sudėtingas scenovaizdis, kuriam panašaus Chicagoje neturėjome. Lygiai kaip ir panašių sceninių efektų. Ir buvo režisūrinės patirtysios galios įrodymas!

Noris pridėti paties Ipolito iš laiško mintį: "O kas nesuklumpa? Visi režisieriai suklumpa". Minimas gi turi būti degimas, talentas, menui ištikimumas. Ir už tai Ipolitas Tvirbutas gali būti dėkingai bei pagarbiai prisimenamas. Už tautinei scenai ištikimybę, už kančią dėl jos!

Sugrįžta bičiuliška šiluma. Viešnage pas Tvirbutus. Talentas prakalba spalvinimo pieštukais, nes negali nesireikšti.

Po ilgesnės pertraukos, po,

tarytum, ledinės tylos, Ipolito širdy gimsta atšylis. Nelaukta! Gaunu iš 1961 m. balandžio ketvirtos laišką:

"Mielas Stasy! Skačiau spaudoje, kad "Vienybės" koncerte dalyvausi; taip pat esu girdėjęs, kad būsi kviečiamas į Waterbury (o gal jau esi pakviestas). — Taigi, jei būtų Tau proga į Waterbury nuvykti, užsuk pas mane, tikrai būtų malonu su Tavim kartu dieną antrą praleisti. Šiaip dar gyvenu, pašau, o dabar nutariau rašyti — eilę apysakų, ko savo gyvenime buvau dalyvis ar stebėtojas. Labai norėčiau su Tavimi rūpimaisiais klausimais (pakalbėti) ir Tavo patarimais pasinaudoti. Parašyk. Tavo Ipolitas".

Teko nuvykti į New Yorką, Antano Skėmos, "Vienybės" jubiliejui sukurtame apžvalginiam vaidinime - montaže dalyvauti, pildžiau programą Waterbury, o iš ten, Viktoro Vaitkaus, dar iš Šiaulių Tvirbutų adoratoriaus, buvau atgabentas į Hartfordą.

Besikeliant į viršutinį namo aukštą, nustebino laiptai: tokių siaurų, su tokiais aštriais posūkiškais laiptų jokiam krašte nebuvau užtikęs! Keltis ar jais nusileisti buvo galvosūkis. Tačiau butas pasirodė pakankamai jaukus ir šviesus. Tvirbutai sutiko nuoširdžiai, kaip geri draugai. (Liucija Rutkauskaitė Tvirbutienė už Ipolito ištekejį, kai iš Kauno Teatro buvo perkelta į Šiaulius. Stipri ir geru duomenų draminių rulių aktorė, Lietuvą apleidus, rodė retą žmonos ir motinos pavyzdį. Amerikon anksčiau atvykusi, dirbo fabrike, išmokslino sūnų, pastangų nesigailėdama, rūpinosi nesveikuojančiu vyru).

Apgyvendino mane, akštuošius mokslus Bostone ėjusio, sūnaus kambary. Liucija ankstyvąjį rytmetį skubėdavo į fabriką, tai porą dienų gavau intymiau su Ipolitu pabendrauti. Tuokart stebėjau naują kūrybinį prasiveržimą. Ligos privers tas kambariuose tūnoti, pašaukimo darbo nebepajėgdamas dirbti, inspiracijos ir būties prasmės pradėjo ieškoti piešime. Lėšų stokodamas, vartojo pigių popierių bei paprastus kreidinius spalvinimo pieštukus. Sugebėdamas stipriai pie-

(Nukelta į 6 psl.)

1944 m. Šiaulių Miesto Teatro dalis Vaidybos Studijos auklėtinių su studijos vadovu IPOLITU TVIRBUTU.

Po IPOLITO TVIRBUTO pastatymo Čikagoje 1958 m. gegužės 3 d. "Pažadėtoji Žemė".

IPOLITAS TVIRBUTAS

(Atkelta iš 5-to psl.)

Štai, subtiliau jautė ir -kolorita. Paveikslų tematika linko į simbolizmą, į vizijas, į fantazavimą. Prisimenu kūrinį pavadinimus: Zmogaus kelionė, Ramybė, Mėlyno slobino serenada. Pasaka ir t. p. Tuose spalvotuose piešiniuose jautėsi rafinuotesnis išgyvenimas, asmenybės savitumas, vaizduotės polėkiai. Be svetimos įtakos, be madingo bezdžionavimo! Buvo tai Tvirbutų išsiskyrimo būtinybė, nesuvaldomas minčių ir jausmų prasiveržimas, likimui atsispirti menininko kova. Dvikova su lemtim, su slėgimu, su pačiu savim.

Jo galvoje ir iš dalies popieriuje tuo metu buvo keturių apysakų siužetai.

Viesėjimo pas Tvirbutus dienos liko ne vien tik kaip trumpas pasisvečiavimas: — gelbėjo juos artimiaus pažinti. Kai vėliau Hartforde rečituodamas, padariau vizitą, jčiau, kad nesu tik pas gerai pažįstamus žmones, bet kad mus riša ne vien profesijos ar reminescencijų ryšiai.

Nori prieteliškai nusišypsoti ir mano šypsena išjudinti: atsiunčia eiliuotą "Absurdo legendą".

Viename savų laišku prisiminiu, kaip kvėpavimas Colorado kalnų oru mane sustiprino ir atgaivino. Matyt, Šveicarijos prisiminimas ir panašiomis galimybėmis pasinaudoti negalėjimas Ipolitą taip elektrizavo, kad atsiuntė net pusseptinto puslapio ranka rašytą eiliuotą "Absurdo legendą". Joje pa-vaizduoja, kaip mudu, indėnų kompanijoje, bendrai leidžiame laiktą Colorado kalnyuose: aš Šekspyro monologus į erdvę siūsdamas, jis — juos rekorde-riu užrašydamas bei sudarydamas apsaugą nuo išsigandusių indėnų. Poema tryška humoru, juose yra ir režisieriškas "pa-uzių" sugestijavimas. Štai kokiū būdu pavaizduoja manąjį užsi-degimą ir kaip sąmojingai pie-šia manąjį šaržą:

Staiga pakeltęs įkvėpimą,
Amantiškai užsokęs ant akmens,
Ant diafragmos pastatytu baritonu
Sultingai ir beveik be gestų

Tragišką tipažą Šekspyro veikalu
man pristatai.
Tuomet romėniškai sudėtas tavo
kūnas
Virpa; raumenys karščiuoja,
Ikaitinti jausmai per odą prakaituoja.
Pagyvenęs tavo baritonas
(Lyg varpas būtų jis)
Dejuoja, aimanuoja —
I kalnus atsimušęs,
I šipulius sudūžta,
Aidų aidais pavirtęs,
Kaip bumerangas veržiasi atgal
Prie tavo pastato didingo.
Otello monologą tą išgirde,
Indėnai vietoje sustingsta...

Mantą, artimuosius gelbėti!
Griebia vaikelius, čemodanus
Ir žmonas čiumpa už plaukų...

Dunda žemė nuo kanopų,
Žolė džiūsta nuo šauksmų,
Oras pyksta, audrą pranašauja,
Perkūnijos žada ir žaibų.
Saulė ką daryt nežino:
Ar šviesas visas išjungt,
Ar voltažą jų padidint?
O tu, be pertraukų, išsikarščiajęs,
Makbeto lūžį, Lyro betvarke vidinę
Triukšmaujančiais mažorais pristatai.
O, dievai! O, džiaugsme!

Klausant rečitalio,
Kankinančio artričio neįjaučiu!
Ir liaukos visos jaukia, darniai veikia,
Sirdies plakimas dažnas — pavojingas
Šekspyro kenčiantiems vadams
užjaučia.
Kalnams surikti noriu, nepajėgiu,
Užkimšo ašaros stygas ir gerklę mano,
Skausmingą veidą tarp uolų iškisęs,
Kaip mažas vaikas aš verkiu.

(Pauzė)
Atsidusęs, kaip Titanas,

Reikšmingu gestu Tu baigei,
Ranką dešinę dekoratyviai
Iškėlei virš galvos,
Kaukę ant peties, kaip Cezaris
uždėjęs,
I valstybės vyrą, sprendžiantį
žmonių likimą,
Panašumą suradai savy,
(Ilga pauzė)
Tu poeziją spalvingą
ant popieriaus barstai,
Ašen rekorderio mygtuką spaudžiu.
Indėnų vadė su rankute kviečia
Mus abu pietums, kasdienei
vakarienei!

1965. 11. 7 d.

Ištrauką bandau cituoti, kad galėčiau atkreipti dėmesį:

1) kaip net mintis į kalnus patekti stimuliuo Ipolitą, 2) kaip galėjo valdyti žodį, kaip iš jo skverbėsi humoras ir 3) kaip valdė eilėraščių.

Eilėraščių man buvo atsilie-pes dar kitą sykį, kai užklausiau apie vieną teatro valdyto-ją — direktorių. Jo atsakyme matau ir jo įsitikinimą:

"Išjuokti sceną ir tuos visus,
kurie tik ją alsavo?"
Tokiems uždaviniams veidmainiu
negtmiau".

Depresijos, džiūgavimo, ge-
rų linkėjimų nuotaikose.
Bandymai teatrinę mūsų
"istoriją" koreguoti. I juos
reakcija.

Buvau patekęs ligoninėn, pa-sveikau. Tvirbutas i tai atsilie-pė: "Atėity prašome nesirgti — su ligomis nebendrauti". Ir čia pat priduria:

"Su manim kiek blogiau, partiza-niškai ligos puola gėrgždantį, gerokai

i šoną pasvirusį mano pastatą. Sūnus, kaip Tau žinoma, universitetą baigęs, šiuo metu dirba Bostone, dažnai mus lanko. Liucija ritmingai, rimtai su-sikaupus, fabrike tą patį darbą dir-ba. — Mėginau tvarkyti savo archyvą, pasirodė ir tas darbas persunkus, mo-jau ranka, spaudos atsiliepiumus, nuo-traukas atgal į stalčių sumečiau. Šiaip gyvenu tylaus atsiskyrelio gyve-nimą. — Jeigu kartais būtum netoli Hartfordo neužmiršk mus aplankyti".

Slenka, plaukia, skuba dienos, laikas, gyvenimas. Kas dedasi lietuviškose kolonijose bando spaudoje susigaudyti. Kraipo galvą, kai skaito Pulgio Andriu-šio, R. Juknevičiaus nekrologą, džiaugiasi pagamintu "Aukso žąsies" filmu. Štai tos jį jaudi-nusios mintys:

"Tavo kritiškos pastabos Andriušiu man patiko. O atmintis jo tikrai šlu-buoja. Jokna, kaip ir Arlauskaitė niekad nedalyvavo "Vilties" pastaty-me. — Nepažįstu Pūkelevičiūtės, bei iš spaudos atrodo energinga, darbšti, talentinga moteris, sugebanti rasti gabių talkininkų, o taip pat sukelti spaudoje propagandinį vėją. Nuošir-džiai jai linkiu — jos filmui pasise-kimo susilaukti. — Tu puikiai valdai plunksną, kodėl nenori jos išbandyti beletirstikoje arba parašyti draminiį veikalą?"

Leidau sau laiško mintis paskelbti, nes jose yra ir protestas dėl neatsakingo bei paviršuti-nio praėities atgaivinimo, džiū-gimas kito žmogaus iniciatyva ir triūsų, skatinimas mestis į naujas sritis. Tai Tvirbutų bū-do šviesios ypatybės: neužgesęs įkarštis, teisybės pagėmimas ir svetimu darbu džiūgavimas, naujiems bandymams gundy-mas.

Sekančiame laiške Ipolitas pa-liečia iš jo dar negirdėtus daly-kus. I mane kreipiasi maži-ybi-niu vardu, kurį kadaise Leni-ngrade viena mergina išgalvojo ir kuris savo laiku draugų tarpe buvo prigijęs:

"Piločka mielasia, Paskutinis Tavo laiškas man nepatiko, jo pamušalas persisunkęs nusivylimu, protestu, vietomis beviltiškumu. Kas atsitiko? Ar kas įžeidė? Jei taip, tai nekrepk dė-mesio, tai dažnas ir labai madingas reiškinys musiškių tarpe. — Matai, daug kas veikia mūsų psichiką, dau-giausiai neigiamai mūsų nervų siste-moje atsiliepia šiuo metu viešpatau-jantis pasauityje absurdas. Tu linki — gražinti i mūsų pastogę optimizmą;

(Nukelta i 7 psl.)

Iš IPOLITO TVIRBUTO pastatymo Čikagoje 1958 m. gegužės 3 d. "Pažadėtosios Žemės" pirmame veiksmo: Stasė KIELAITĖ, Juozas SKOMANTAS ir Zita KEVALAITYTĖ. Dekoracijos dailininko A. Kurausko.

IPOLITAS TVIRBUTAS

(Atkelta iš 6-to psl.)

mielai jį gražinčiau, jei tasai optimizmas būtų cheminiu būdu pagamintas ir vaistinėje gaunamas, tas optimizmo tabletes įsigyčiau ir ryčiau. — O kas liečia mano "kūrybą" — dažai nuo jos byra, o gal gerai daro. — "Darbininko" puslapiuose buvo pasirodžiusi jauno dramaturgo interviu, tik iš kiaušinio išsiritusio viščiuko, kuris, nagrinėdamas lietuvišką dramaturgiją N. L. laikais, autoretinčiai šnektelėjo ir apie P. Vaičiūno kūrybą, apibūdindamas ją kaip negerą literatūrą! — Arogantišku sakiniu nubraukdamas P. V. didelį įnašą į lietuvišką dramaturgiją. — Taigi, ta praeitis, atrodo, mums tik terūpi, o kitiems ne. Ar verta jaudintis? Turbūt, ne! — Na, jeigu rašysi nekrologą, atrodo, — laikas!

Legendą "Kalnų svajonė" (dalinai aukščiau jau pacituotą "Absurdo legendą" — St. P.) paskaityk, norėjau šypsenos susilaukti — parašiau, toks užėjo ūpas, noras. Jeigu kartais Tavo galva ant krūtinės krenta — kelk ją. Na, duok ranką paspausti. Tavo Ipolitas".

Korespondencijoje buvo ir vėl pertrauka. Tik 1966 m. liepos 21 d. gavau lyg ir atsakymą į savo ankstyvesnį prakalbėjimą:

"Sveikas Stanislovi, skola, sako išmintingieji, reikia gražinti laikui, o aš, matai, koks esu bejėgis, iki šiol neprisirengiau į Tave bičiuliškai prabilti. Išmetei, turbūt, mane iš gyvųjų tarpo ir išbraukei mano antrašą iš užrašų knygutės? — Bet ką rašyti? Panorama namuose ir už langu ta pati. — Šiaip, jeigu jaučiu savyje nutautėjimo žiežirbas, tuomet prašau pietums aprūpinti mane rūgusiu pienu su bulvėmis, su spirgučiais — ir vėl tvarkoj... Perskaičiau Tavo du straipsnius. "Teatrinės kritikos prašmatnybės" — straipsnis rimtas, drąsiai protestuojantis, faktais paremtas, gal kiek vietomis išstėtas".

Gausiai įtraukdamas Ipolito Tvirbutą laišku man ištraukas, bandau šiuo būdu kiek įvairiau atskleisti jo charakterį. Dažnai prisiminčiau Kasselio stovykloje vadovautą Dramos meno studiją. Šiltai atsiliepėdavo apie Algirdą Landsbergį, Joną ir Adolfą Mekus, Leoną Barauską:

"Norėjo jie tik susipažinti, bet rimtai užsikrėtė teatro bacilomis. — Broliai Mekai, abu, norėjo susipažinti su scenine virtuve, t. y. kaip gaminamas repeticijų metu veikalas, kokie būtent režisieriaus ir aktorius uždaviniai, ruošiant pastatymą. Gabus Adolfas Mekas norėjo aktorium tapti. — Bendrai studija buvo pajėgi, turtinga akademinis jaunimu ir intelektualais".

Ant greitųjų nesurandu laišku, kurie vaizduotų kitus jo išgyvenimus. Tačiau 1967 m. kovo 10 d. reaguoja į manimi pakeltą operaciją. Ir atpasakoja pablogėjusį savo sveikatos stovį:

"Aš taip pat buvau skubiai nugabentas į ligoninę. Gydytojai atgaivino. Gydimas ir tyrimas kurį laiką užsitęsė. Pagaliau, deja, ir vėl ambu-

lansu atvežė iš ligoninės į namus, vėl buvau į lovą paguldytas, visai nusilpęs tuo metu buvau, o mano išvaizda primindavo išbadėjusį kacetininką. Pats, be pagalbos artimųjų, negalėjau iš lovos atsikelti, negalėjau dviejų žingsnių padaryti ar į fotelį prie lovos pristumtą atsisėsti ir panašiai. — Bet vis dėlto atsigrėbiau, sustiprėjau ir savijauta geresnė, su ja ir nuotaika giedresnė. Galiu judėti, pats nusiprausti, pats sau pusryčius pagaminti... —"

Papasakojęs kelis atsitikimus, juos "anekdotais" pavadindamas, jau fiziniai kiek sustiprėjęs, Ipolitas staiga susilaukė moralaus smūgio, kuris, drįstu manyti, paveikė ne vien jautrią nervų sistemą, tačiau dar labiau pažeidė ir taip jau liguistai besispuurdančią širdį. Dideliu kartėliu pasakojo:

"Apie save iš vieno rašytojo sužinojau, kad nieko pozityvaus Lietuvos teatruose nesu nuveikęs, buvau be kraujo, be širdies, nublukęs ir aktorius ir režisierius. — Taip įskaudino mane tasai vyras, skaudžiausiai — Kauno Dramos teatre mes dauguma buvome jauni, buvo jauni ir kritikai ir dramaturgai, visa Lietuva tuomet buvo jauna, pilna energijos, pasiryžimo. Nesuprantu, kodėl jis taip su manim pasielgė? Gal tai kerštas? Bet nesijaučiu, kad būčiau jam kuo nusikaltes. — O jis nėra matęs manęs vaidmenyje, nėra matęs nei vieno mano pastatymo Lietuvoje. Ir tokių "magikų" pasitaiko".

Net du laišukai kraujuoja šiuo skausmu, tyliai ašaroja nepelnyta skriauda. Nei čia vieta, nei tribūna, kad apžvelgti, skaidyti, iškelti Ipolito Tvirbutą meniniai sceninė kūryba. Jisai nebuvo raumeningos jėgos, kūninio augalotumo, gaivališko temperamentą žmogus. Į gyvenimą žvelgė poeto, filosofo, fantasto akimis. Realybės neatsisakydamas, tik ją praleisdamas pro romantiško prizmę. Per polinkį estetikai. Kitaip sakant, per savo individualybę.

Tvirbutas Lietuvoje buvo pripažintas režisierius. Toksai autoritetas ar prioritetas lengvai neateidavo. Tik darbo rezultatais ir tvirtomis pastangomis, talentu būdavo laimimas! (Kauno Valstybės teatre, pvz., jaunieji režisieriai ne tik nebuvo favorizuojami, šis jų specifinis veržimasis ne tik nebuvo piniginiai apmokamas, bet jiems netgi grėšė... tremtis, kad ir į Šiaulių teatrą (Juršys, Sipaitis, iš dalies ir šių eilučių autorius. Nes vyriausias režisierius nemėgo "konkurencijos").

Ipolitas Tvirbutas skyrėsi kultūra, turėjo techninę patirtį, jam nestigo vadovauti gabumų. Patraukli individualybė irgi suvaidino nemenką vaidmenį. Kūrybinis degimas ir scenos menui pagarba jam teikė autoritetą.

Paskutinis pasveikinimas ir sumanymui pritarimas. Mirtis. Atgarsiai.

Užjausdamas klausiu tave,
Tu mano liguistas, išvargintas
kūne:
Ar mudu pasieksim prieš naktį
Dar vieną, gal būt, paskutinę
viršūnę?
Pufinas

Pati paskutinė sveikinimo korčiukė su įprastais sezono linkėjimais turi trumpą prierasą: "Tavo sumanymas sveikinlinas". Taip atsiliopė į sugestiją išsaugoti nuo išnykimo jo išlikusį archyvą. Kortelė turi 12. 25. 1967. datą.

Elenos Petrokaitės Rukuižienės, Tvirbutą mokinės ir ilgametės nuoširdžios bičiulės, liudijimu, ligonio sveikata blogėjo, padėtis atrodė veik beviltiška. Ir dar vienos "paskutinės viršūnės" jam pasiekti jau nepavyko. Būties ir neramios kūrybos knyga visam laikui užsiuvožė. Svajojimų, kentėjimų, nerimavimo, polėkių, tragiško likimo gyvenimas susilaukė lemto galo. Liko vien reto žmogaus pavyzdys.

Mirė ankstyvo rytmečio metu. Antrą valandą nakties, kai žmona atėjo slaugyti, dar rodė gyvybę, o šeštą — buvo nebe gyvas, nors dar neatsalęs. Lyg su gyvata dar nenorįs skirtis.

Nedaug, palyginus, spaudoje apie velionį prisiminta. Kelios užuojaus šeimai, trumpi nekrologai. Tai toks ligšiolinis Ipolito Tvirbutą kūrybai taškas.

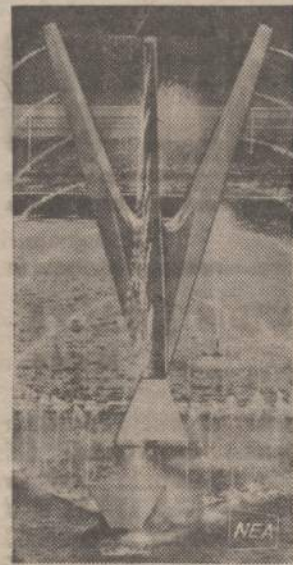
Tvirta dvasia liguistame ir išvargintame kūne tapo palaužta, nutildyta. Likę darbo ženklai, pastangų pėdsakai, įkvėpimo kibirkštys gali visai išnykti, užgesti, dulkėmis virsti, jei nebus bent sausiai žodžiais, bent dėmesiu atgaivinti.

Šis, vieton nekrologo, dialogas su velioniu Ipolitu Tvirbutu, jo laišku ištraukų įpynimais, bičiuliškumo viešas atskleidimas turi tik vieną tikslą: parodyti žmogų, menininką, tėvynininką ne vien talento, bet ir nelaimės, liūdesio, neviltingo sukūrimo nepraradusį nei savigarbos, nei gilios meilės saviems žmonėms ir saviems idealams.

Kiek tokiu momentu, išeiškoje atmosferoje ir laikraštiniu prakalbėjimu pasisekė nebūta padaryti.

Ipolitas Tvirbutas buvo spalvingas, skirtingas, budrus žmogus ir neeilinis teatro menininkas. Emigracijos ir sunegalavimo tapo palaužtas, bet nugalėtas. Ir jo vardas gali būti pavyzdžiu statomas, su pasididžiavimu kartojamas.

Jeigu nori sužinoti naujas ir tikriausias žinias, kas dešimto pasaulyje ir okupuotoj Lietuvoje — skaityk dienraštį "Naujiens"

Milwaukee dirbtuvės baseine vienas fabrikantas įrengė paveikslą matomą šaltinėly. Naujai šaltinio formai teko suvartoti net penkias tonas nerūdijamo plieno. Meno reikalus suprantantieji džiaugiasi nepaprastai gražia moderniško šaltinio konstrukcija.

To betruko

Nuogos moterys valdys pasaulį!

Abendpost Chicagoje praneša, kad "ateinantį šimtmetį moterys bėgios aplinkui arba visiškai nuogos arba tik figos lapeliais prisidengusios". Taip tvirtina pasaulio ateities ekspertas Amerikos profesorius Buckminster Fuller (72 metų amžiaus).

Minėtas profesorius moterų žurnale "McCalls" dar daugiau pranašauja, būtent: "Nuogos moterys ateinančiame šimtmeityje valdys pasaulį. Moteris perims erdvėlaivio žemės vairą, kai vyrai bus užimti mokslu ir tyrinėjimais. Vyrų teorijas moterų robotų ir kompiuterių pagalba pervės į pramonės produkciją."

Moterims atgaunant savo prarastą rojaus laisvę ir malonumą, tuo pačiu metu vyrų vaidmuo lygia dalimi neteks savo reikšmės.

Profesorius Fuller teigia, kad moterys išsirengs ne kad vyrus vyliotų, o priešingai — kad pasidarytų nepriklausomos! Esą, "vis toliau progresuojantis nuogumas mažina vyrų žingeidumą ir dėlto mažina kūdikių produkcijos skaičius. Tik kai Eva rojuje užsidėjo figos lapą, pirmasis "beibis" atsirado".

Ką jį tai sako paties prof. Fullerio žmona, Mrs. Anna Fuller? Ji yra nuomonės, kad visiškai yra galima, jog ateinančiame šimtmeityje moterys bus neginčijamos mūsų Žemės managerės (administratorės), bet kas dėl to nuogumo, Mrs. Anna Fuller yra visiškai priešingos nuomonės, negu jos 72 metų vyras: ji sakė, kad moterys labai vertina madas, kad begrįžtų (į Evos būklę)".

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastabas daryti įtakos krašto politikai. 102 psl. Kaina \$1.50

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Order bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60605

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

IDĖJOS Į GALVĄ — AKMUO Į PAKAUŠĮ

Meno akimirkos

Garbingai praėjo 50 metų sukaktuvinė kolektyvinė dailės paroda Čiurlionio galerijoje Chicagoje (vas. 17—24 d. d.). Užsivožė šviesūs horizontai, bet yra žinių, kad vėl nušvis Chicago padangė, nes dunda duslus griaustinis meno terenuose. Būsimoji meno paroda kada nors vasaros pabaigoje, busianti kaip ir garsiojo 1957 m. nuosmukio manifesto atnaujinimas. Skryningas rinksiąs geriausių iš geriausių darbų darbus. Tik duok Dieve, kad visi geriausieji sutilptų viename maiše, kad dailininkai vėl nesusipiautų, kaip katės maiše. Pas mus dabar yra net trys menininkų "generacijos", anot šviesiečių: senesnioji, vidurinė ir jaunieji, kurie meno mokslus jau Amerikoje išėję. Dailininkų yra daug ir pasirinkimas didelis. Jaunoji "generacija" aspiruoja spręsti pasaulio ir antipasaulyo problemas moderniuoju menu. Jiems daugiau negu seniams rūpi mini skirt, barzdos, kurias mūsų protėviai turėjo ir visa kas yra "modernus realizmas". Filosofai sako, kad ir klaidos yra realizmas arba realybė. Kiekvienas homo sapiens nori pakilti viršum žemės. Juk ir senis Deodas savo sūnui Ikarui padirbo sparnus iš vaško, tik įspėjo jį, kad beskraidydamas padangėmis neprisiartintų prie saulės, nes sparnai galį sutirpti. Jaunikaitis, žinoma, buvo drąsus ir tėvo nepaklausė...

Nežiūrint to, kaip mes meną stumtume aukštyn, bet galin goji žemės trauka traukia žemyn. Parodos lankytojų reakcija buvo margaspalvė. Visai žmonės šnekėjo: Kam kurti tokius dalykus ir daiktus, kurių žmonės nemato ir nematys, nes tokie abstraktiniai darbai jau pasenę. Priekaištauta, kad parodoje paveikslai būtų negerai pakarti, kad Valentino Ramonio Kęstutis ir Birutė ant arklų pajodinėjo parodoje. Kas, kad pajodinėjo, juk buvo istorinis įvykis — Lietuvos 50 metų nepriklausomybės paminėjimas.

O ką gi kursi geresnio, kad nemoki?

Vieną rytą kažkoks meno mylėtojas prie mano buto durų padėjo laikraštį, aprašinėtais pakraščiais visokiom piktom pastabom apie meną. Prie vienos abstrakčios reprodukcijos jisai parašė: "Tai velnio išpera-ra, o ne menas!" Gerbiu jį, kad sielojasi meno kultūra, nes įrodo, kad jo gyslose teka lietuviškas Nemunas.

Matai, sakau, kolegai žurnalistui, kaip žmonės reaguoja į meno kritiką, — su pagaliu per galvą. O jis man atsako: Tu, velniau, rašyk apie gerus dalykus; apie blogus nerašyk. Aš atsakiau, kad rašau tik apie geriausius iš geriausių. Geresnių neturime. O gal feljetonus rašyti?

Gerai, kad menininkai ieško naujų ganyklų, bet būtų dar geriau, kad jas surastų. Gal ir mes tada pajustumė meno kvapą. Pseudo menu mūsų publika ganėtinai prisisotinusi.

Šią vasarą Venecijoje bus tarptautinė bienalinė meno paroda, apie kurią yra ir blogų nuomonių, nes meno pirkliai vaidina biznio vaidmenį. Jie įneša nesklaidumų bei nesusipratimų parodas rengiant, nepaiso estetinių dalykų.

— Pasąmonė, kokia bebūtų, kitam žmogui nežinoma. Tik tada žinoma, kai kūrėjas, pasąmonės padiktuotas, savo mintis ar idėjas užrašo žodžiais arba išreiškia vaizdiniame mene.

ŠIANDIEN ATIDAROMA PRANO LAPES KŪRINIŲ PARODA

Šiandien 7:30 v. vak. atidaroma pirmoji Chicagoje svečio dailininko Prano Lapės paroda Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre.

Dail. Pranas Lapė gimė 1921 metais Klaipėdoje. Studijavo dailę Kauno Meno mokykloje ir Anders Beckman School for Design Stockholme, Švedijoje. Dėstė meną Švedijoje ir JAV. Gyvena Rowayton, Conn. ir mokytojauja The Thomas School.

Iliustravo visą eilę knygų: "Skate with Me", Barbara Ann Scott, Doubleday; "The Story of Joan of Arc", Grosset and Dunlap; "The Story of Leif Ericson", Grosset and Dunlap; "Catherine the Great", Random House; "Mountain Doves", African Folk Tales, Manyland Books, Inc. ir kitų; taip pat iliustravo Baranausko "Anykščių šilelį" ir Maironio "Balades". Suprojektavo virš 300 knygoms viršelių Švedijoje, Norvegijoje ir JAV.

Paruošė visą eilę scenovaidžių dramos ir muzikiniams pastatymams Švedijoje ir JAV.

Yra nutapęs 8 freskas Švedijoje ir JAV.

Suruošė individualinę parodą Almus galerijoje, Great Neck, N. Y., dalyvavo grupinėse parodose, kur Rowayton, Conn. laimėjo pirmąją premiją.

Yra narys Rowayton Art Center ir Silvermine Guild of Artists. Pirmininkauja New Yorko lietuvių dailininkų sąjungai.

PARODOS KITUR

Dail. Antano Petrikonio tapybos paroda Detroito įvyks kovo 17—24 d. O Rockford, Ill. — kovo 30—31 d. d.

Sears Vincent Price meno galerijoje, 140 E. Ontario St., dabar vyksta reta garsaus Moravijoje gimusio dailininko Alphonse Mucha (1860—1939) dekoratyvinių meno darbų paroda. 1903 m. be kitų pasireiškusių meno srovių, Mucha staugai iškilio, kaip naujo dekoratyvinio stiliaus kūrėjas, vad. "Art Nouveau" sąjūdžiu, tačiau, nežiūrint daugelio pasekėjų, šis stilius nepasireiškė kaip mokykla.

Mucha ir Amerikoje buvo populiarus. Jo darbai daug menininkų žavėjosi. Jis iliustravo liuksusinius leidinius, darė žurnalams viršelius, operoms programas, plakatus ir kt. Hearsto leidžiamas žurnalas spausdindavo pilnom spalvom A. Muchos sukurtus žurnalo viršelius. Tais laikais atrodė, kad visame pasaulyje buvo tik vienas Mucha iliustravimo kariaus.

Dail. Jono Tričio grafikos ir tapybos paroda Balzeko muziejuje pasibaigs kovo 21 d.

— Du Champ pasakė: Menas naikina pinigus, o pinigai naikina meną...

(Daugiau meno žinių 4 psl.)

DAIL. PRANAS LAPE

"Drebulės rudenį", aliejus.